

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

56-2

BRNO 2015

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 56
Volume 56

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady <i>Head of editorial board</i>	Pavel Kouřil
Redakční rada <i>Editorial board</i>	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor <i>Editor in chief</i>	Petr Škrdla
Výkonná redakce <i>Assistant Editors</i>	Hedvika Břínková, Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela
Technická redakce, sazba <i>Executive Editors, Typography</i>	Alice Del Maschio
Software <i>Software</i>	Adobe InDesign CS5
Vyobrazení na obálce <i>Cover Picture</i>	Brno-Líšeň, hradisko Staré zámky. Raněstředověké denáry (viz obr. 5, str. 167 a obr. 15, str. 171). <i>Brno-Líšeň, Staré zámky hillfort. Early Middle Ages deniers (see Fig. 5, Pg. 167 and Fig. 15, Pg. 171).</i>
Adresa redakce <i>Address</i>	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Čechyňská 363/19 602 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk <i>Print</i>	Azu design s. r. o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2015

Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright © 2015 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

Závěrem je nutno konstatovat fakt, že již v projektové přípravě bylo ze strany Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Olomouci apelováno na to, aby zásahy do archeologických souvrství byly pokud možno co nejmenší, což se v tomto případě v plném rozsahu zdařilo.

Karel Faltýnek, Pavel Šlězár, Tomáš Zlámal

Literatura

- Augustýnková, L., Pačlová, H. 2013:** *Vodní dílo Nečíz v Litovli. Historie a aktuální význam.* Olomouc: Agri-print.
- Faltýnek, K. 2001:** Olomouc (okr. Olomouc). Horní náměstí, parcela č. 116/2. *Přehled výzkumů* 42 (2000), 225–227.
- Faltýnek, K., Kaiser, L., Šlězár, P., Večeřa, P. 2010:** Uničov (okr. Olomouc). Masarykovo náměstí, p. č. 2244/2. *Přehled výzkumů* 51, 479–480.
- Faltýnek, K., Šlězár, P. 2014:** Archeologické doklady pozůstatků komunikací a dopravních staveb v Litovli. In: J. Martínek (ed.): *Výzkum historických cest v interdisciplinárním kontextu II.* Brno: Centrum dopravního výzkumu, 25–29.
- Konečný, P., Michna, P. (eds.) 1997:** *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Olomouc.* Olomouc: Památkový ústav.

Šlězár, P. 2012: Uničovský pranýř. *Vlastivědný věstník moravský* 64(4), 342–349.

Šlězár, P., Faltýnek, K. 2004: Litovel (okr. Olomouc). Centrum města. *Přehled výzkumů* 45, 204–207.

Šlězár, P. 2005: Předběžná zpráva o objevu „antiqua civitas“ na Starém městě v Litovli a několik poznámek k aspektům geneze města Litovle. *Přehled výzkumů* 46, 103–110.

Ulrich, D. 1873: Geschichte der Stadt Littau. Litovel. Překlad K. Obšil. Nepublikovaný strojopis uložený v Muzeu Litovel.

Resumé

Litovel (Bez. Olomouc), náměstí Přemysla Otakara (Platz), Parz. Nr. 1573/1. Mittelalter, Neuzeit. Siedlung, Stadt. Rettungsgrabung.

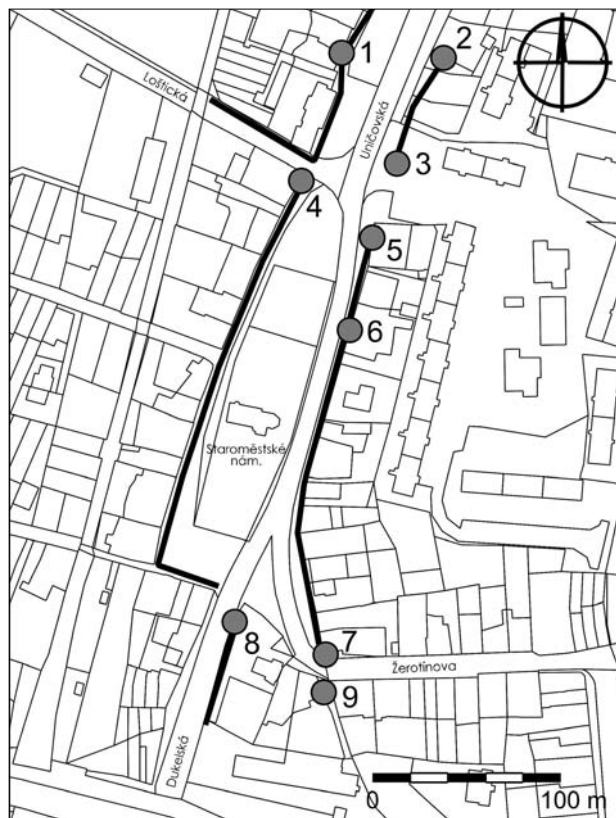
LITOVEL (OKR. OLOMOUČ)

Staré město – ulice Uničovská, Loštická, Karla Sedláka, Žerotínova a Dukelská, Staroměstské nám. Raný a vrcholný středověk, novověk. Sídliště, město, komunikace. Záchranný výzkum.

Lokalizace: linie mezi body (od severu k jihu a od jihu k severu) v S-JTSK: 1) Y:558597,56 X:1107368,93; 2) Y:558612,91 X:1107396,58; 3) Y:558616,88 X:1107422,11; 4) Y:558631,3 X:1107455,18; 5) Y:558688,31 X:1107421,58; 6) Y:558635,66 X:1107463,25; 7) Y:558713,98 X:1107670,42; 8) Y:558684,82 X:1107682; 9) Y:558672,31 X:1107697,94; 10) Y:558672,31 X:1107697,94; 11) Y:558629,05 X:1107714,87; 12) Y:558638,57 X:1107642,11; 13) Y:558570,57 X:1107406,37.

V jarních měsících roku 2014 probíhal v Litovli na „Starém městě“ archeologický dohled, jenž byl vyvolán potřebou výkopů nutných k položení elektrických kabelů. Tyto výkopy, které měly nejčastěji šířku 0,30 – 0,40 m a hloubku 0,80 m, na mnoha místech narušily archeologické situace, které byly průběžně dokumentovány a vzorkovány. Nově získané poznatky významnou měrou doplňují některá zjištění, ke kterým na lokalitě došlo již v dřívějších letech (Šlězár 2005).

Podél severozápadní hrany Uničovské ulice, na parcele č. 1577/17, byly v linii od severu k jihu, v délce přibližně 30 m, na profilech výkopů zjištěny dorovnavky terénu z období novověku. Tyto uloženiny komunikačního charakteru o mocnosti 0,30 – 0,40 m byly patrné od hloubky cca 0,20 m a sestávaly převážně z fragmentů defektní keramiky, tzv. „litovelské hrnčiny“. Lokálně byly střídány cihlovitými výmety z hrnčířských pecí, tvořené fragmenty přepálených cihel smíšených s cihlovým prachem, případně hlinitým říčním šterkem, anebo přemístěným podložím (Faltýnek 2013; Faltýnek, Šlězár 2013; Hrbková 1970). Pod nimi se téměř v celé délce výkopů nacházela střední hnědá až šedá písčité jílovité ornice s nahodilým obsahem raně novověké keramiky. Pouze před čp. 76 (obr. 45: 1), bylo na úseku několika metrů pa-

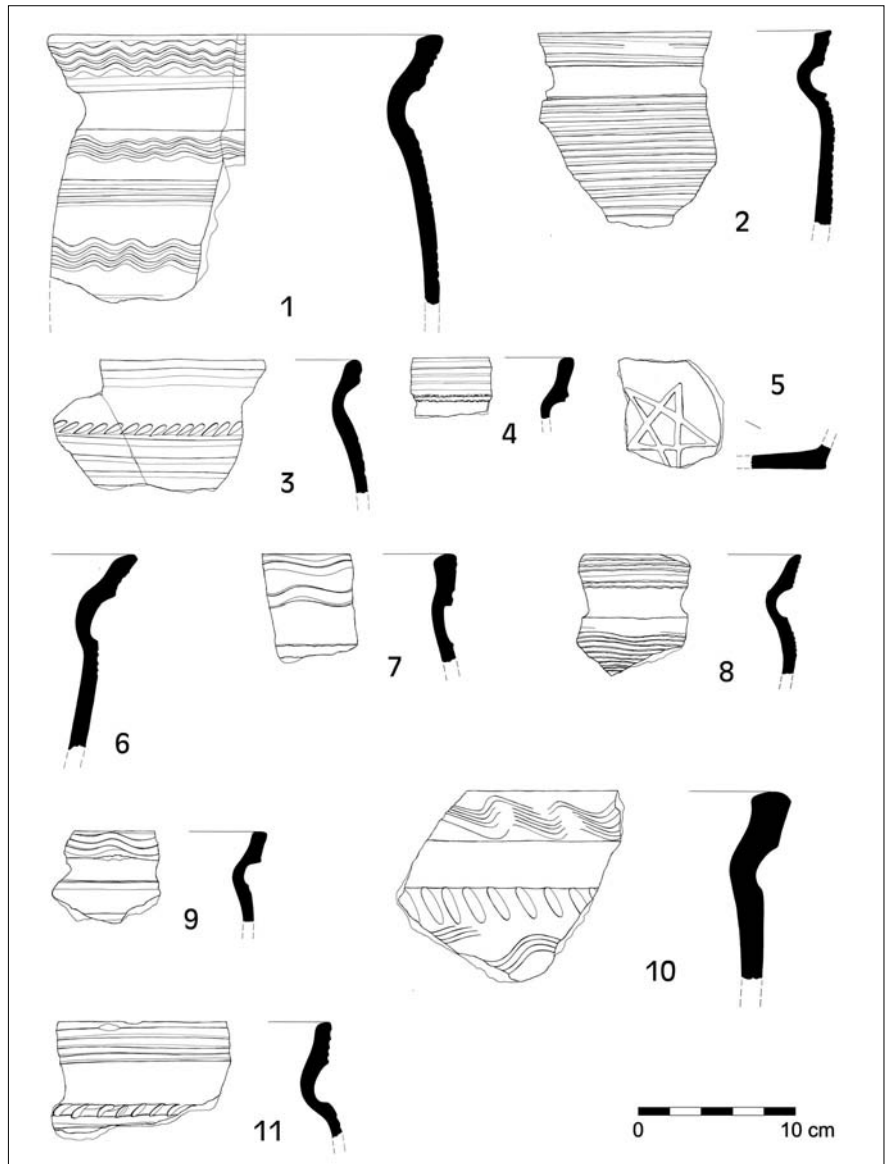

Obr. 45. Litovel, Staré město. Situační plán.

Abb. 45. Litovel, Staré město. Lageplan.

Obr. 46. Litovel, Staré město. Výběr raně středověké sídlištní keramiky. Kresba M. Sklenovská.

Abb. 46. Litovel, Staré město. Auswahl der frühmittelalterlichen Keramik. Zeichnung M. Sklenovská.

trné světlé hnědé jílovité podloží. Po jeho začišťení se v délce cca 0,65 m ukázal mírně zahloubený sídlištní objekt s tmavou výplní. Následným průzkumem části tohoto výkopu byla získána menší kolekce keramiky chronologicky náležející do průběhu 1. poloviny 13. století. Prozatím se tak jedná o nejsevernější doklad sídlištních aktivit souvisejících s litovelským předlokačným centrem zjištěným v roce 2004 (Šlězár 2005).

Dále směrem k jihu, ve výkopech v celkové délce přibližně 60 m, byly prořaty recentně překopané uloženiny, avšak s druhotným obsahem keramických fragmentů z období vrcholného středověku, včetně světlé béžové písčité keramiky, typické pro olomoucký keramický okruh, chronologicky náležející do průběhu 14. století. Pouze při jižním nároží čp. 77, poblíž křižovatky s Loštickou ulicí, bylo na úseku několika metrů zdokumentováno neporušené souvrství opět s keramikou z průběhu 14. století a novověku.

V linii výkopů dlouhé cca 65 m, podél severovýchodní strany ulice Loštické na parcele 1587/2, bylo zdokumentováno souvrství novověkých uloženin. Nejstarší, z výkopku formou sběru získaný keramický fragment, lze datovat do průběhu 2. poloviny 15. století.

Torza kulturních vrstev (?) s obsahem fragmentů vrcholně středověké keramiky, porušené recentními výkopy, byly zjištěny rovněž i podél jihovýchodní strany Uničovské ulice. Nacházely se na rozhraní parcel č. 1912 a 427/2 a dále na rozhraní parcel č. 427/2 a 427/1 (obr. 45: 2).

Přibližně 30 m dále na jih, na parcele č. 425/3, v linii dlouhé cca 16 m, se nacházela další archeologická situace. Jednalo se o deponii defektní mladší novověké litovelské hrnčiny a dále pak o torzo zahloubeného objektu s keramikou z průběhu 1. poloviny 13. století (obr. 45: 3; výběr nálezů viz obr. 46: 6–9).

Další linie výkopů vedla podél celé severozápadní strany Staroměstského náměstí na parcele č. 1577/15, od severního nároží čp. 78 až po jižní nároží čp. 89 v celkové délce cca 223 m. K ověření dřívějších poznatků (Šlězár 2005, 2007a, 2007b) došlo právě před čp. 78, kde byla v délce cca 8,5 m (obr. 45: 4) zdokumentována a o vzorkována 0,30 – 0,35 m mocná kulturní vrstva s keramikou z průběhu 14. století. Na úseku dalších přibližně 15 m směrem k jihu byly zjištěny masivní dorovnávky terénu tvořené fragmenty mladé novověké defektní „litovelské hrnčiny“, jež měly téměř totožný charakter, jak bylo popsáno výše.

Až do místa před čp. 86, tedy v délce téměř 125 m, nebyla zjištěna žádná pozitivní archeologická situace. Avšak od tohoto bodu dále směrem k jihu, k nároží čp. 89, bylo na úseku cca 73 m zdokumentováno několik torz zahloubených výkopů (Šlězár 2005, 2007a, 2007b). Tyto byly keramikou datované do průběhu 1. poloviny 13. století (výběr viz obr. 46: 11), dále do průběhu 14. století a rámcově též i do novověku (deponie defektní „litovelské hrnciny“, pochůzné terény tvořené fragmenty těžké keramiky, atd.).

Podél jihovýchodní strany Staroměstského náměstí, a to cca 26 m jižně od křižovatky s ulicí Karla Sedláka, byl na úseku dlouhém téměř 13 m, zjištěn mírně zahloubený objekt (obr. 45: 5). Báze tohoto výkopu se nacházela v hloubce mezi 0,80 až 0,90 m pod stávajícím povrchem. Z výplní pochází keramika náležející do průběhu 1. poloviny 13. století (výběr viz obr. 46: 1–5). Naproti tomu před čp. 66 (obr. 46: 6) byla na severozápadním profilu výkopu zdokumentována superpozice dvou zahloubených objektů z průběhu 1. poloviny 13. století (výběr viz obr. 46: 10) a průběhu 14. století.

Dále směrem k jihu až na křižovatku s ulicí Žerotínovou prořaly výkopy v celkové délce cca 175 m převážně novověká souvrství obdobného charakteru, jak již bylo popsáno výše. Pouze při bázích těchto uloženin se soliterně vyskytovala vrcholně středověká keramika, která indikuje existenci pozůstatků soudobé kulturní vrstvy.

Na Žerotínově ulici před čp. 264 na parc. č. 1796 (obr. 45: 7), došlo v průběhu rozšiřování výkopu, a to v místě dnešního rozhraní uliční čáry a chodníku, k narušení až 1,0 m silného kamenného zdiva spolehlivě datovaného do období raného novověku. V superpozici s ním se nacházela jiná cihlová zeď obdobného stáří, a v místech již pod stávající vozovkou byla prozkoumána část zahloubeného objektu z průběhu 1. poloviny 13. století. Narušená zdiva dokládají posun uliční čáry v tomto prostoru o několik metrů dále směrem k severu. Naproti přes vozovku, na rozhraní parcel č. 1584 a 1577/18 (obr. 45: 9) narušil obdobný rozšířený výkop souvrství komunikačního charakteru z období raného a mladého novověku (Šlězár 2009).

Na jihovýchodní straně Dukelské ulice, na parc. č. 1577/18 podél čp. 95, vedl výkop o celkové délce 57 m. Ve své severní části, v délce cca 8 m, prořal dvě úrovně novověkých kamenných dlažeb (obr. 45: 8). Báze tohoto souvrství se zde ustálila na úrovni 1,10 – 1,20 m pod stávajícím povrchem, přičemž nejstarší nálezy je možno datovat do období pozdního středověku až raného novověku. Zbytek profilů výkopů v délce téměř 50 m dále směrem k parkovišti obchodního centra TESCO (Šlězár 2009), sestával převážně z novověkých souvrství. Jejich báze spočívala na střední hnědé až mírně naředlé ornici, s mocností cca 0,25 m (báze této uloženy kolísala mezi 0,85 – 0,95 m pod stávajícím povrchem). Význačná byla tím, že mimo novověké keramiky lokálně obsahovala i fragmenty datovatelné do průběhu 1. polo-

viny 13. století (výběr viz obr. 46: 5). Pouze na několika místech bylo toto souvrství porušeno deponiemi defektní mladé novověké keramiky.

Jiné výkopy, například na protilehlé straně Dukelské ulice, případně v prostoru ulic Zahradní a Královky, byly z hlediska výskytu archeologických situací téměř negativní.

Karel Faltýnek, Pavel Šlězár

Literatura

- Faltýnek, K. 2013a:** Litovel (okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 54(2), 213, 214.
- Faltýnek, K., Šlězár, P. 2013:** Litovel (okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 54(2), 220–222.
- Hrbková, R. 1970:** *Litovelská hrncina: katalog výstavy*. Olomouc: Vlastivědný ústav.
- Šlězár, P. 2005:** Předběžná zpráva o objevu „antiqua civitas“ na Starém městě v Litovli a několik poznámek k aspektům geneze města Litovle. *Přehled výzkumů* 46, 103–110.
- Šlězár, P. 2007a:** Litovel (okr. Olomouc), Zahradní a Kerálova ulice, Staroměstské nám. *Přehled výzkumů* 48, 478–480.
- Šlězár, P. 2007b:** Archeologické výzkumy na Starém městě a počátky města Litovle. In: R. Urválek (red.): *Ročenka Muzejní společnosti Litovelska*. Litovel: Muzeum Litovel, 24–38, 110–115.
- Šlězár, P. 2009:** Litovel (okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 50, 400–401.

Resumé

Litovel (Bez. Olomouc), Staré město – Uničovská-, Loštická-, Karla Sedláka-, Žerotínova- und Dukelská-Straße, Staroměstské náměstí (Platz). Frühmittelalter, Hochmittelalter, Neuzeit. Siedlung, Stadt, Kommunikation. Rettungsgrabung.

LOBODICE (OKR. PŘEROV)

Před č. p. 4. Středověk (13. století). Sídliště. Zachranný výzkum.

Lokalizace: S-JSTK (X:Y) – 1143435.75 : 546510.81

V centru obce byl ve výkopu pro plyn před domem č. p. 4 zdokumentován narušený středověký sídlištní objekt ze 13. století. Lokalita leží na terase nad pravým břehem Mlýnského náhonu v nadmořské výšce 198 m.

Marek Kalábek

Resumé

Lobodice (Bez. Přerov), vor Hs.-Nr. 4. Mittelalter (13. Jahrhundert). Siedlung. Rettungsgrabung.